

<https://doi.org/10.32849/2409-9201.2024.24.17>

УДК 346.22.346.26:614.2

**ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ ЧИННИКИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНО
ЗНАЧУЩИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ В
УКРАЇНІ****Галина МИРОНОВА**доктор юридичних наук, старший науковий
співробітник, завідувач лабораторіїНауково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)<https://orcid.org/0000-0002-9136-586X>

Важливість проблематики суспільно значущих медичних послуг полягає у тому, що охорона здоров'я є не лише комерційною господарською діяльністю, метою якої є отримання прибутку. Публічно організована система забезпечення населення медичними послугами розглядається у сучасних демократичних країнах як важливий елемент соціального захисту і становить предмет фінансово-правового зобов'язання держави. Сьогодні існує ясно артикульована воєнним часом проблема, яка полягає в необхідності забезпечення постраждалих від війни осіб доступними медичними послугами за визначеним переліком та тарифами, що регулюються державою. Таке завдання може бути виконане завдяки адекватним існуючим викликам організаційним та фінансово-правовим заходам, ініційованим державою. Враховуючи таке актуальне соціальне замовлення, авторка обрала об'єктом дослідження правовідносини із надання суспільно значущих медичних послуг, а предметом – фінансово-правові та організаційні засади формування моделі надання суспільно значущих медичних послуг в умовах війни та повоєнного відновлення в Україні. Метою статті є полівекторний аналіз проблеми правового забезпечення населення необхідним обсягом суспільно значущих

UDC 346.22.346.26:614.2

**FINANCIAL AND LEGAL FACTORS
OF PROVIDING PUBLICLY
SIGNIFICANT MEDICAL SERVICES
IN THE CONDITIONS OF WAR AND
POST-WAR RECOVERY IN
UKRAINE****Myronova, Galyna**Doctor of Law Sciences, Senior Researcher,
Head of the LaboratoryAcademician F.H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the NALS of Ukraine (Kyiv)

The importance of the issues of socially significant medical services lies in the fact that health care is not only a commercial economic activity, the purpose of which is to make a profit. A publicly organized system of providing the population with medical services is considered in modern democratic countries as an important element of social protection and is the subject of a financial and legal obligation of the state. Under the conditions of martial law in Ukraine, there is a problem of providing war victims with affordable medical services according to a specified list and tariffs regulated by the state. Such a task can be accomplished thanks to adequate organizational and financial and legal measures initiated by the state. Taking into account such an urgent social order, the author chose as the object of research the legal relations for the provision of socially significant medical services. The subject of the article is the organizational, financial and legal basis for the formation of a model for the provision of socially significant medical services in conditions of war and post-war reconstruction in Ukraine. The purpose of the article is a multi-vector analysis of the problem of legal provision of the population with the required volume of socially significant medical services. The tasks of the research are: legal definition of

медичних послуг. Завданнями дослідження є: правове визначення поняття «суспільно значущі медичні послуги»; обґрунтування критеріїв переліку суспільно значущих медичних послуг і кола суб'єктів-адресатів; напрацювання напрямів фінансово-правового впливу держави на формування ефективної моделі забезпечення такими послугами.

Дослідження проведено на засадах огляду вітчизняної нормативно-правової бази, наукових джерел, узагальнення спектру можливих шляхів вирішення проблеми. Застосовано системний аналіз, форсайт-аналіз, контент аналіз, метод дедукції, формально-логічний метод. Узагальнено актуальні проблеми сектору охорони здоров'я в Україні в умовах викликів воєнного стану; проведено семантичний та порівняльно-правовий аналіз змісту поняття «суспільно значущі медичні послуги», виокремлено його основні складові та ознаки; обґрунтовано відмінності суспільно значущих та соціально значущих послуг; визначено пріоритетний перелік суспільно значущих послуг у сфері охорони здоров'я у воєнний та після воєнний періоди; окреслено напрями актуальних фінансово-правових заходів державного забезпечення надання суспільно значущих медичних послуг. На підставі проведеного аналізу зроблено висновки та сформульовані пропозиції щодо правового забезпечення розробки правової моделі надання суспільно значущих медичних послуг в умовах нових викликів.

Ключові слова: воєнний стан, охорона здоров'я, суспільно значущі медичні послуги, державно-приватне партнерство, фінансово-правові чинники

Українська система охорони здоров'я стикнулася із новими безпрецедентними загрозами національній безпеці та суспільному благополуччю. Через бойові дії втрачено значну частину медичної інфраструктури, зазнало втрат й кадрове забезпечення. Погіршення матеріально-технічного стану медичного сектору додатково ускладнюється обмеженими фінансовими ресурсами країни, яка знаходиться у стані війни.

Найявні проблеми соціально-економічного характеру насамперед є реалізованими соціальними ризиками, що сформувалися під впливом затяжних трансформаційних процесів та не достатньо ефективної діяльності державних інститутів у попередні періоди. Проте свого загострення існуючі проблеми зазнали саме через деструктивні процеси, що виникли в умовах

the concept of "socially significant medical services"; substantiation of the criteria for the list of socially significant medical services and the circle of addressees; working out directions of financial and legal influence of the state on the formation of an effective model of providing such services.

The research was carried out on the basis of a review of the domestic regulatory and legal framework, scientific sources, description and generalization of the spectrum of possible ways to solve the problem. System analysis, foresight analysis, content analysis, deduction method, formal-logical method are applied. The article summarizes the current problems of the health care sector in Ukraine in the conditions of the challenges of martial law; a semantic and comparative legal analysis of the concept of "socially significant medical services" was carried out, its main components and features were identified; substantiates the differences between socially significant and socially significant services; a priority list of socially significant services in the field of health care in the war and post-war periods is determined; directions of current financial and legal measures of state support for the provision of socially significant medical services are outlined. On the basis of the analysis, conclusions were drawn and proposals were formulated regarding the legal support for the development of a legal model for the provision of socially significant medical services in the face of new challenges.

Keywords: martial law, health care, socially significant medical services, public-private partnership, financial and legal factors

воєнного стану. Серед тих значних реалізованих соціальних ризиків вчені виокремлюють «зниження доступності медичних послуг та лікарських засобів, що ... посилює соціальну напруженість у суспільстві» [1, с. 43-44].

Під впливом вказаних чинників зовнішнього та внутрішнього характеру виникли загрозливі дисфункції важливого соціального інституту охорони здоров'я, які призвели до гострої соціальної проблеми щодо спроможності системи надавати медичні послуги належної якості та необхідної номенклатури всім тим, хто цього потребує. Лише невеличка частина пацієнтів має можливість власним коштом оплатити лікування та реабілітацію у приватних закладах, окремі категорії пацієнтів продовжують отримувати життєво необхідну медичну допомогу за кордоном коштом приватних благодійників, гуманітарних фондів і держав. Проте про більшість постраждалих від війни громадян, як цивільних, так і комбатантів та екс комбатантів, має подбати держава.

Усвідомлення та наукове осмислення реалізованих соціальних ризиків та гострої необхідності вжиття нагальних фінансово-правових та організаційних заходів, спрямованих на їх мінімізацію та подолання, є умовою для підтримання стійкості ключових секторів виробництва та соціальної сфери для відновлення та подальшого розвитку країни.

У зазначеному контексті коригування фінансово-правового механізму надання медичних послуг в умовах війни та повоєнного відновлення в Україні є стратегічно важливим завданням держави. Адже сфера охорони здоров'я належить до надавача стратегічно важливих послуг, які мають особливу чутливість для значної частини споживачів. Наразі ці послуги набули статусу суспільно значущих, тобто таких, надання яких стало критично важливим для збереження життя та здоров'я більшої частини населення країни з огляду на наявні політичні, соціально-економічні та фінансово-правові виклики. Своєю чергою для держави існує кореспондуюче зобов'язання запровадити організаційні, фінансові та правові заходи для створення пропозицій таких послуг належної якості та у потрібній кількості для задоволення попиту на доступних умовах.

Враховуючи наведене, актуальним напрямом наукових досліджень є фінансово-правова модель медичного забезпечення, яка здатна впоратися з актуальними безпрецедентними викликами. Таке завдання може бути виконане лише завдяки оптимальному поєднанню інструментів організації надання суспільно значущих медичних послуг, забезпечення фінансування галузі, відповідного нормативно-правового супроводження.

Проблематика суспільно значущих послуг є поліспектральною, тому досліджується науковцями правового, фінансово-економічного, управлінського профілів з акцентуванням на різні аспекти вирішення загальної проблеми. Теоретичним підґрунтям для авторської розвідки стали наукові положення щодо правової природи правовідносин з надання медичних послуг, сформульовані у працях, Г.А. Миронової [2], В. І. Теремецького [3], Р.А. Майданика [4]. Економіко-правові аспекти регулювання ринку соціально значущих продуктів та інструменти правового впливу держави на задоволення соціально значущого попиту на окремі товари та послуги досліджувала І. Петецькі [5]. Фінансово-правові проблеми у сфері охорони здоров'я висвітлювалися у працях О. А. Музики-Стефанчук, Н. Л. Губерської, Д. В. Зозулі [6], О. В. Солдатенко [7]. Дотичні проблеми формування механізму надання соціально значущих послуг сфери зв'язку та інформатизації досліджувала О. А. Князева [8].

Проте спеціального аналізу такі важливі аспекти теми, як правове визначення поняття «суспільно значущі медичні послуги»; критерії переліку суспільно значущих медичних послуг у поточних умовах; пріоритетні напрями фінансово-правового впливу держави на формування ефективної моделі забезпечення населення такими послугами в умовах війни та повоєнного відновлення, у вітчизняній правовій науці не знайшли. З огляду на зазначене, авторка обрала об'єктом дослідження правовідносини із надання суспільно значущих медичних послуг, а предметом – організаційні та фінансово-правові засади формування моделі надання суспільно значущих медичних послуг в умовах війни та повоєнного відновлення в Україні. Метою статті є поліфакторний аналіз проблеми правового забезпечення населення необхідним обсягом суспільно значущих медичних послуг.

Дослідження здійснено на засадах огляду вітчизняної нормативно-правової бази, наукових джерел, опису та узагальнення спектру можливих шляхів вирішення проблем, що постали. Проведено семантичний, загально соціологічний та порівняльно-правовий аналіз понять «суспільно значущі послуги» та «соціально значущі послуги». Надано правове визначення поняття «суспільно значущі медичні послуги», обґрунтовано основні ознаки та перелік суспільно значущих медичних послуг у поточних умовах, які потребують реагування на нові загрози суспільному благополуччю. Контент аналіз у поєднанні із формально-логічним методом надали можливість здійснити аналіз основних понять та запропонувати основні ознаки та критерії їх виокремлення. Метод системного аналізу дозволив охопити предмет в його соціологічній, соціально-економічній та фінансово-правовій єдності. Завдяки форсайт-аналізу обґрунтовано пріоритетні напрями у формуванні моделі суспільно значущих медичних послуг в умовах війни та повоєнного відновлення в Україні.

Суспільно значущі чи соціально значущі послуги: до питання визначення понятійного апарату

Розв'язання пріоритетних для суспільства проблем належного медичного забезпечення включає наукове дослідження широкого кола питань як доктринального, теоретичного, так і прикладного характеру, щодо: визначення того, що власне таке «суспільно значущі медичні послуги» з урахуванням актуальної ситуації; категоризації таких медичних послуг; формування їх переліку; напрацювання ефективних способів надання доступних суспільно значущих медичних послуг.

Чітке визначення та розмежування видів послуг, які держава відносить до суспільно значущих, та кола адресатів, на яких поширюватимуться державні гарантії, пільги, переваги, є необхідною умовою для артикуляції актуальних суспільних потреб, адаптації медичної реформи, зрештою для визначеності механізмів фінансового забезпечення та правового регулювання надання таких послуг. Проте наявна неузгодженість категоріального апарату вітчизняної нормативної бази не сприяє правовій визначеності та однозначності правозастосування. Відсутність термінологічної єдності ускладнюється не завжди очевидним змістом основних понять, що стосуються надання послуг, які мають пріоритетне значення для суспільства. В різних нормативно-правових актах на даний час застосовані такі споріднені терміни, як «суспільно значущі», «соціально значущі», «суспільно важливі» послуги, послідовне та логічне розмежування яких складно віднайти у текстах документів.

У статті 1 Закону України «Про концесію» суспільно значущі послуги визначено як «послуги, спрямовані на забезпечення суспільних інтересів та потреб, що надаються необмеженому колу користувачів (споживачів) та/або надання яких зазвичай має забезпечуватися органами державної влади, органами місцевого самоврядування або державними, комунальними підприємствами, установами, організаціями, господарськими товариствами, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді або іншому господарському товариству, 100 відсотків акцій (часток) якого належать державі». У статті 11 ЗУ «Про автомобільний транспорт» суспільно значущими послугами автомобільного транспорту названо «послуги з перевезення пасажирів автобусними маршрутами загального користування за визначеними уповноваженими органами тарифами та на пільгових умовах відповідно до законодавства». У статті 29 конкретизовано, що «органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані надати перевізникам, які здійснюють пільгові перевезення пасажирів та перевезення пасажирів за регульованими тарифами, компенсацію відповідно до закону».

Як видно у спеціальному законодавстві застосовується поняття «суспільно значущі послуги» з метою врегулювання окремих правовідносин з надання послуг автомобільного транспорту, державно-приватного партнерства. Проте поняття «суспільно значущі медичні послуги» або «суспільно значущі послуги у сфері охорони здоров'я» у законодавстві не вживаються, тобто немає придатної для правового аналізу та застосування дефініції.

Крім зазначених у вітчизняній нормативно-правових актах вживаються такі споріднені поняття, як: соціально значущі захворювання; соціально небезпечні, важко диференційовані

захворювання; найбільш значущі клінічні напрями; товари, що мають істотну соціальну значущість; соціально значущі послуги; базові соціальні послуги. Є в Україні перелік системно важливих, соціально важливих та важливих платіжних систем, соціально значущих транспортних послуг, суспільно значущих послуг зв'язку тощо.

У таких умовах понятійної невизначеності для вирішення завдання створення ефективної правової моделі надання суспільно значущих медичних послуг потрібно уніфікувати термінологію, надати адекватні дефініції та запропонувати відповідні нормативні правила, адекватні сучасним викликам і загрозам для суспільного благополуччя.

Вихідний семантичний зміст ключового поняття «суспільно значущий» свідчить про його основне значення – бути спрямованим на подолання важливих суспільних проблем, які зачіпають значну частину населення в особливих соціально-економічних умовах, адже слово «значущий» визначається у словниках як такий, що має неабияке значення, важливий серйозний. Критеріями суспільно значимого проекту є його цінність з точки зору спрямування на вирішення невідкладних задач та здійснення бажаних результатів, а метою – зміни, спрямовані на створення умов для доступу до суспільних благ та послуг членів громади та усунення перешкод, які ускладнюють такий доступ.

Насамперед у вирішенні поставленого завдання визначення та розмежування суспільно та соціально значущих послуг слід виходити із семантичного та загально-соціологічного змісту ключових понять теми. Так термін «суспільний» традиційно застосовується до позначення суспільства як певної органічної цілісності, яка існує в межах своєї державності та об'єднана спільним економічним, соціально-політичним, духовним життям та морально-етичними цінностями. Проте термін «соціальний» стосується характеристики певної спільноти з точки зору її розшарування на групи, верстви, страти за критерієм особливого соціального становища та ролі у виробництві суспільного продукту та доступу до розподілу суспільних благ, рівня достатку і джерел особистісного розвитку. Така соціальна стратифікація є природньою для усіх сучасних країн та детермінує наявність особливих потреб у соціальному захисті окремих соціальних груп та правових інструментів їх забезпечення.

Тому кваліфікуючою ознакою соціальних послуг є їхня здатність задовольняти особливі потреби певних груп населення за ознакою їх належності до певної соціальної групи. Відтак соціально значущі послуги корелюють із соціальним розшаруванням та потребами, які обумовлені саме цим чинником та спрямовані на мету усунення наслідків соціальної нерівності, які долаються спеціальними фінансово-правовими інструментами через ринки соціально значущих товарів та послуг [5, с. 164]. А суспільно значущі послуги черпають свою значущість з актуальних для всієї спільноти проблем, що виникли під тиском зовнішніх або внутрішніх негативних обставин (техногенних, екологічних, суспільно-політичних), що зачіпають усі верстви населення, незалежно від їх становища у просторі соціальної стратифікації. Суспільно значущі послуги мають важливість для всього суспільства під впливом спільної для усіх проблеми, яка істотним чином впливає на життя всієї спільноти, тому суспільно значущі послуги диференційовані за ознакою характеру самої проблеми, а не соціальної групи адресата.

Отже, критерій соціальної значущості розділяє цільові аудиторії споживачів на відносно константні групи, виходячи із соціальної градації, яка обумовлює їхній специфічний інтерес і попит, що задовольняється спеціальними засобами таргетованої соціальної підтримки. А критерій суспільної значущості об'єднує споживачів за ознакою спільної проблеми, яка стала викликом та потребує правового втручання. У такій своїй якості суспільно значущі послуги корелюють із життєво важливими, які закріплюються спеціальним переліком у пріоритетних національних програмах, спрямованих на подолання наслідків глобальних викликів, катастроф загальнонаціонального масштабу, до яких відноситься, зокрема, й збройна агресія проти країни.

Виходячи з наведеного, є суттєва відмінність між послугою, соціальною послугою та суспільно значущою послугою, яка полягає у площині спрямування мети надання послуги на визначену суспільно важливу цінність. Метою господарської діяльності із надання звичайних

послуг є прибуток; метою соціальної послуги – соціально корисна цінність, яку одержує частина суспільства, що належить до визначеної соціальних груп; метою суспільно значущої послуги є важливе суспільне благо, яке отримує значна частина населення в умовах спільної загрози для безпеки, благополуччя, життя, здоров'я. Отже у звичайних послугах корисність має похідний результат, у соціальних послугах та суспільно значущих послугах суспільно цінний результат у вигляді певного суспільного блага має значення основної мети.

Таким чином, на даному етапі дослідження маємо можливість сформулювати системоутворюючі ознаки суспільно значущих послуг. Суспільно значущі послуги є різновидом послуг як результату господарської діяльності із такими вирізняльними ознаками: пов'язані із цілком конкретним суспільним інтересом, підґрунтям якого є наявні загрози суспільному благополуччю; спрямовані на створення суспільно корисного блага як основну мету господарської діяльності; мають значний вплив держави на перелік, структуру, фінансування та ціноутворення через механізми державного регулювання та контролю за допомогою правових, фінансових, податкових інструментів (зокрема, засобами фінансування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, встановлення пільг для надавачів та отримувачів послуг, встановлення індикативних цін тощо).

Враховуючи наведене, суспільно значущі медичні послуги можна попередньо визначити як послуги, що надаються суб'єктами господарювання в сфері охорони здоров'я, які спрямовані на мету охорони та відновлення здоров'я населення в умовах загроз суспільному благополуччю, мають виключний публічний інтерес та регулюються нормами спеціального законодавства. В даному визначенні підкреслено основні системоутворюючі ознаки суспільно значущої послуги – наявність загального суспільного інтересу на фоні відсутності власно комерційного інтересу надавача такої послуги через її фінансово-економічну непривабливість; пряма спрямованість на виробництво суспільно корисного блага – медичної допомоги; спеціальні правові засоби впливу держави на господарську діяльність з надання суспільно значущих послуг у вигляді заохочувальних та компенсаторних заходів.

Суспільно значущі медичні послуги в умовах війни та повоєнного відновлення в Україні

Отже, суспільно значущі послуги пов'язані із створенням важливих для спільноти матеріальних та нематеріальних благ, суспільний запит на які кратно збільшився внаслідок нових критичних обставин та загроз суспільному благополуччю. Підставою для ініціювання суспільно значущого проекту є наявність спеціальної теми, актуальної для громади з огляду на наявні виклики та загрози. Тому суспільна значущість передбачає виявлення больових точок, які мають особливу чутливість у зв'язку із новими факторами надзвичайної сили, які вчиняють руйнівний тиск на усталені, інституційно забезпечені традиції споживання послуг.

Як соціальна правова держава Україна орієнтується на пріоритет гуманітарних цінностей, прав людини, благополуччя усіх членів спільноти, незалежно від їх соціального статусу, майнової забезпеченості та за будь-яких соціально-економічних та політичних умов. Тому прагне забезпечити реалізацію законодавчо визначених гарантій доступу громадян до суспільних благ та соціальних прав, зокрема, у сфері надання суспільно значущих послуг – досягнення максимальної в об'єктивних умовах ефективності використання обмежених ресурсів суспільства для задоволення потреб населення в критичних галузях. Суспільно значущі послуги в сфері охорони здоров'я та медицини пов'язані із цілком конкретним актуальним суспільним інтересом, підґрунтям якого є наявні виклики для суспільного благополуччя у вигляді загроз здоров'ю населення, викликаних умовами війни. Вказаний суспільний інтерес полягає у захисті життя та здоров'я населення у специфічних умовах воєнного стану.

Орієнтиром для розуміння актуальних пріоритетів держави стратегічного характеру наразі є проект Плану відновлення України [9], оприлюднений Національною радою з відновлення України від наслідків війни, яка діє на підставі Указу Президента України від 21 квітня 2022 р. № 266/2022 [10]. У проекті Плану визначено 15 Національних програм для досягнення цілей 2032. Вказані програми містять державне бачення того, якими є перспективні напрями суспільних зусиль для досягнення цілей подолання наслідків війни, та

є орієнтиром для визначення суспільно значущих послуг у сфері охорони здоров'я у воєнний та після воєнний періоди.

Даний документ державного значення надає підстави для формування переліку суспільно важливих медичних послуг на визначену перспективу, адресатів їх отримання та засобів фінансово-правового забезпечення надання таких послуг. Так сферу охорони здоров'я цілком очікувано віднесено до сектору з надання життєво важливих суспільних послуг.

Виходячи з аналіз змісту Плану відновлення України, актуальними напрямками реалізації проєктів в сфері охорони здоров'я, які набувають статусу суспільного значення та спеціальної державної підтримки, є: програми підтримки психічного здоров'я для забезпечення потреб людей, які постраждали від війни; програма покращення реабілітаційних послуг; посилення ролі первинної медичної допомоги для подолання неінфекційних захворювань; запуск загальнонаціональної кампанії по боротьбі з серцево-судинними захворюваннями. Як видно, суспільно значущими медичними проєктами, які віднесено до особливого інтересу держави та суспільства, є первинна медична допомога; медична психологічна та психіатрична допомога; кардіологічна допомога; медична реабілітація. Адресатами медичних послуг означеного профілю є постраждалі від війни, окремими категоріями яких є цивільні громадяни, комбатанти, екс комбатанти. У подальшому аналізі вказаних категорій послуг та їх споживачів доцільно розмежувати окремі нозологічні напрями та популяції пацієнтів, а також встановити об'єктивні кореляції між послугами та потребами споживачів для оптимального фінансово-правового забезпечення доступу до медичних послуг затребуваної якості та номенклатури.

Серед актуальних фінансово-правових засобів досягнення поставлених цілей Планом відновлення України передбачено: залучення інвестицій та розвиток ефективної мережі охорони здоров'я; збільшення баз даних в охороні здоров'я, створення спеціалізованих модулів, створення реєстру лікарських засобів, та посилення ІТ інфраструктури; посилення ролі цифрового здоров'я (кабінети пацієнта, телемедицина). Як видно, основними інструментами державного забезпечення реалізації плану відновлення України є економіко-правові та цифрові заходи.

Окремим напрямом у Плані заходів зазначено розробку спеціальної державної програми сприяння державно-приватному партнерству з відповідними перевагами для приватних інвесторів. Відповідно до статті 4 Закону України «Про державно-приватне партнерство» сферою застосування державно-приватного партнерства визначено надання послуг у сфері охорони здоров'я які зазначені у переліку суспільно значущих послуг, які спрямовані на забезпечення пріоритетних суспільних інтересів та потреб. Метою державно-приватного партнерства є, крім іншого, правове забезпечення надання пріоритетних суспільно значущих послуг, які спрямовані на забезпечення суспільних інтересів та потреб, що надаються необмеженому колу користувачів (споживачів) та/або надання яких має забезпечуватися органами державної влади, органами місцевого самоврядування або державними, комунальними підприємствами, установами, організаціями.

Застосування різноманітних форм державно-приватного партнерства вбачається оптимальним варіантом належного матеріально-технічного оснащення закладів охорони здоров'я з огляду на обмеженість бюджетних та часових ресурсів держави. Як свідчить зарубіжний досвід успішних реалізованих проєктів, державно-приватне партнерство отримує найбільшого поширення саме в особливих суспільних умовах, ускладнених післявоєнною розрухою, дефіцитом державного бюджету, кризовим станом економіки

Необхідні передумови для співпраці між державою та приватним сектором у сфері охорони здоров'я в Україні закладено завдяки проведеній реформі фінансування системи охорони здоров'я, зокрема, автономізації державних та комунальних закладів та переходу до оплати за надану медичну послугу. Завдяки використанню механізмів державно-приватного партнерства можливо прискорити впровадження соціально значущих проєктів, швидше отримати ефект для громади, збільшити приток приватних інвестицій та знизити залежність від наявних бюджетних та людських ресурсів у держави. Також приватний оператор дбатиме про покращення якості послуг, що надаються.

З огляду на пріоритети Плану відновлення України, значно актуалізується роль правового забезпечення реалізації пріоритетних Національних програм. Отже, актуальний запит держави щодо фундаментальних та науково-практичних правових досліджень спрямований на правове забезпечення модернізації соціальної інфраструктури та системи охорони здоров'я, серед яких актуального значення в умовах нових викликів набувають напрями: адаптація медичної реформи щодо покриття та фінансування послуг охорони здоров'я; формування оптимальної правової моделі електронної системи охорони здоров'я (включаючи створення та правову охорону баз даних в охороні здоров'я, телемедицину); правове забезпечення надання життєво важливих та суспільно значущих медичних послуг через механізми державно-приватного партнерства; правове забезпечення спеціальної державної програми сприяння державно-приватному партнерству з відповідними перевагами для приватних інвесторів.

Висновки

Свою діяльність в сфері охорони здоров'я держава повинна спрямовувати як на зміцнення та захист здоров'я населення, так і на реагування на актуальні виклики, якими можуть бути загрози епідемічного характеру, надзвичайні соціально-економічні обставини, пов'язані із кратним збільшенням потреби у медичних послугах певного спрямування для окремих категорій населення.

Суспільно значущі послуги є різновидом послуг як результату господарської діяльності із такими вирізняльними ознаками: пов'язані із цілком конкретним суспільним інтересом, підґрунтям якого є наявні загрози суспільному благополуччю; спрямовані на створення суспільно корисного блага як основну мету господарської діяльності; мають значний вплив держави на перелік, структуру, фінансування та ціноутворення через механізми державного регулювання та контролю за допомогою правових, фінансових і податкових інструментів.

Суспільно значущі послуги в сфері охорони здоров'я та медицини пов'язані із цілком конкретним актуальним суспільним інтересом, підґрунтям якого є наявні виклики для суспільного благополуччя у вигляді загроз здоров'ю населення, викликаних умовами війни. Вказаний суспільний інтерес полягає у захисті життя та здоров'я населення у специфічних умовах воєнного стану. Проблематика суспільно значущих медичних послуг має критично важливий державний інтерес, адже в умовах актуальних загроз суспільному благополуччю суспільно значущі медичні послуги є по суті послугами загального інтересу, що забезпечують виживання нації та збереження здоров'я людей.

Для адекватного реагування на актуальні виклики в країні, що вважає себе цивілізованою та демократичною, необхідний системний набір кроків, які в сукупності уможливають вирішення завдання напрацювання актуальних правових моделей організації надання суспільно значущих медичних послуг. Пріоритетними напрямими впливу держави на формування ефективної моделі забезпечення населення такими послугами Планом відновлення України в умовах війни та повоєнного відновлення передбачено: залучення інвестицій та розвиток ефективної мережі охорони здоров'я; збільшення баз даних в охороні здоров'я, створення спеціалізованих модулів, створення реєстру лікарських засобів, та посилення ІТ інфраструктури; посилення ролі цифрового здоров'я.

Посилання:

1. Власенко П. В., Яценко Л. Д. Соціальні ризики: чинники формування та наслідки. Стратегічна панорама. № 1, 2023, С. 37-46 (С. 43-44).
2. Миронова Г. А. Модернізація цивільного законодавства у сфері надання медичної допомоги: Монографія. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака. 2020. 200 с. URL: <https://repository.ndippp.gov.ua/handle/765432198/389>
3. Teremetskyi V.I., Myronova G.A., Batryn O.V., Bodnar-Petrovska O.B., Andriienko I.S., Fedorenko T.V. Legal nature of medical services: specifics of ukrainian doctrine [Правова природа медичних послуг: специфіка української доктрини]. Georgian Medical News (ISSN 1512-0112). 2024. No1 (346) P. 80–87. URL: https://www.geomednews.com/Articles/2024/1_2024/80-87.pdf
4. Майданик Р. А. Рекодифікація цивільного законодавства України: медичні послуги. Приватне право в сфері охорони здоров'я: виклики та перспективи. Київські правові читання. Матеріали міжн.

наук.-практ. конф. Київ, 17 вер. 2020 р. / Р. А. Майданик, К.В. Москаленко та ін.; відп. ред. Р. А. Майданик. К: Інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2020. С. 146-154. URL: http://medicallaw.org.ua/fileadmin/user_upload/pdf/Zbirnyk_tez_new.pdf

5. Петецькі І. «Економіко-правові аспекти регулювання ринку соціально значущих продуктів в Україні та Республіці Польща». Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління». Vol. 7, No. 2, 2023. С. 164–173. URL: <http://doi.org/10.23939/semi2023.02>

6. Музика-Стефанчук О. А., Губерська Н. Л., Зозуля Д. В. Фінансово-правові проблеми у сфері охорони здоров'я в Україні: монографія. К.: Вадекс, 2022. 200 с.

7. Солдатенко О. В. (2018). Сучасний стан правового регулювання фінансування сфери охорони здоров'я України. Підприємництво, господарство, право. № 2. С. 142-147.

8. Князева О. А. Механізм надання соціально значущих послуг сфери зв'язку та інформатизації. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 35. С. 75-78.

9. Проект Плану відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>

10. Указ Президента України «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни». № 266/2022 від 21.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text>

Статтю було подано	05.03.2024	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	10.03.2024	The article was revised
Статтю було прийнято	15.03.2024	The article was accepted